Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

4. října 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v trestních věcech – Konfiskace výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti – Rámcové rozhodnutí 2005/212/SVV – Směrnice 2014/42/EU – Působnost – Vnitrostátní trestní řízení, které může vést ke konfiskaci nezákonně nabytého majetku – Absence konstatování trestného činu – Konfiskace bez odsouzení – Jiné důvody než nemoc nebo útěk“

Ve spojených věcech C-767/22, C-49/23 a C-161/23,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané na základě článku 267 SFEU rozhodnutími Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavní soud, Lotyšsko) ze dne 8. prosince 2022, 31. ledna a 14. března 2023, došlými Soudnímu dvoru dne 12. prosince 2022, 1. února a 16. března 2023, v řízeních

1Dream OÜ,

DS,

DL,

VS,

JG (C-767/22),

AZ,

1Dream OÜ,

Produktech Engineering AG,

BBP,

Polaris Consulting Ltd (C-49/23),

VL,

ZS,

Lireva Investments LTD,

* Jednací jazyk: lotyština.

VI,

FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23),

za účasti:

Latvijas Republikas Saeima,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení: A. Arabadžev, předseda senátu, L. Bay Larsen (zpravodaj), místopředseda Soudního dvora, T. von Danwitz, A. Kumin a I. Ziemele, soudci,

generální advokát: P. Pikamäe,

za soudní kancelář: I. Illéssy, rada, a S. Spyropoulos, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 15. dubna 2024,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

– za 1Dream OÜ: S. Bērtaitis, advokāts,

– za VS, DL, DS: A. Jaunzars, advokāts,

– za JG: I. Nikuļceva a A. Voroņko, advokāti,

– za AZ: R. Valdemārs, advokāts,

– za Produktech Engineering AG: T. Krūmiņš a L. Liepa, advokāti,

– za BBP: A. Rasa, advokāts,

– za Polaris Consulting Ltd: A. Liepiņš, advokāts,

– za VL: L. Lielbriede, advokāta palīdze, S. Oborenko a E. Rusanovs, advokāti,

– za ZS: A. Ņikiforovs, jurists,

– za Lireva Investments LTD: A. Rasa, advokāts,

– za VI: D. Siliņa, advokāte,

– za FORTRESS FINANCE Inc.: L. Baltiņa, advokāta palīdze,

– za lotyšskou vládu: J. Davidoviča, K. Pommere a S. Zābele, jako zmocněnkyně,

– za českou vládu: M. Smolek, T. Suchá a J. Vláčil, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi: I. Naglis, I. Rubene, M. Wasmeier a I. Zaloguin, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. července 2024,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), výkladu rámcového rozhodnutí Rady 2005/212/SVV ze dne 24. února 2005 o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti (Úř. věst. 2005, L 68, s. 49), výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii (Úř. věst. 2014, L 127, s. 39) a výkladu zásady přednosti unijního práva.

2 Tyto žádosti byly předloženy v souvislosti s ústavními stížnostmi, které podali 1Dream OÜ, DS, DL, VS, JG (C-767/22), AZ, 1Dream, Produktech Engineering AG, BBP, Polaris Consulting Ltd (C-49/23), VL, ZS, Lireva Investments LTD, VI a FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23) a které se týkají ústavnosti vnitrostátních ustanovení upravujících řízení o konfiskaci majetku.

Právní rámec

Unijní právo

Rámcové rozhodnutí 2005/212

3 Článek 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2005/212 stanoví:

„Každý členský stát přijme nezbytná opatření, která mu umožní uložit úplnou nebo částečnou konfiskaci nástrojů trestných činů a výnosů z trestných činů, za něž lze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí sazby přesahující jeden rok, nebo majetku, jehož hodnota odpovídá těmto výnosům.“

Směrnice 2014/42

4 Body 5, 15, 16, 21 a 22 odůvodnění směrnice 2014/42 uvádějí:

„(5) Přijetí minimálních pravidel povede ke sblížení režimů členských států pro zajišťování a konfiskaci, což usnadní vzájemnou důvěru a efektivní přeshraniční spolupráci.

[…]

(15) S výhradou pravomocného odsouzení za trestný čin, by mělo být možné konfiskovat nástroje a výnosy z trestné činnosti, nebo majetek, jehož hodnota odpovídá takovým nástrojům nebo výnosům. Toto pravomocné odsouzení může být rovněž výsledkem řízení v nepřítomnosti. Není-li konfiskace možná na základě pravomocného odsouzení, mělo by být za určitých podmínek stále možné konfiskovat nástroje a výnosy alespoň v případech nemoci nebo útěku podezřelé či obviněné osoby. Pokud však mají členské státy možnost použít pro případy nemoci nebo útěku řízení v nepřítomnosti, lze to považovat za

dostatečné splnění této povinnosti. V případě útěku podezřelé či obviněné osoby by členské státy měly podniknout všechny přiměřené kroky a mohou požadovat, aby byla dotčená osoba předvolána nebo uvědoměna o řízení týkajícím se konfiskace.

(16) Pro účely této směrnice by se nemocí měla rozumět neschopnost podezřelé nebo obviněné osoby k účasti v trestním řízení po delší dobu, v důsledku čehož nemůže řízení pokračovat za normálních podmínek. Podezřelé nebo obviněné osoby mohou být požádány o prokázání nemoci, například lékařským potvrzením, které by soud nemusel brát v úvahu, pokud jej shledá nedostatečným. Právo dané osoby být zastupována v řízení advokátem by nemělo být dotčeno.

[…]

(21) Rozšířená konfiskace by měla být možná v případě, kdy má soud za to, že dotyčný majetek pochází z trestné činnosti. To neznamená, že musí být prokázáno, že dotyčný majetek pochází z trestné činnosti. Členské státy mohou například stanovit, že je dostatečné, pokud soud bude považovat za pravděpodobnější nebo může důvodně předpokládat, že je podstatně pravděpodobnější, že dotyčný majetek pochází z trestné činnosti, než z jiných činností. V této souvislosti musí soud zvážit zvláštní okolnosti případu včetně skutečností a dostupných důkazů, na jejichž základě by mohlo být vydáno rozhodnutí o rozšířené konfiskaci. Skutečnost, že majetek určité osoby je neúměrný jejímu legálnímu příjmu, by mohla patřit mezi skutečnosti umožňující soudu učinit závěr, že majetek pochází z trestné činnosti. Členské státy by rovněž mohly stanovit podmínku určitého časového období, během něhož by se o majetku mohlo předpokládat, že pochází z trestné činnosti.

(22) Tato směrnice stanoví minimální pravidla. Nebrání členským státům, aby ve vnitrostátním právu stanovily širší pravomoci, včetně například, pokud jde o jejich pravidla pro dokazování.“

5 Článek 1 této směrnice stanoví:

„1. Tato směrnice stanoví minimální pravidla pro zajištění majetku za účelem případné pozdější konfiskace a pro konfiskaci majetku v trestních věcech.

2. Touto směrnicí nejsou dotčeny postupy, které mohou členské státy použít ke konfiskaci daného majetku.“

6 Článek 2 uvedené směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

1) ‚výnosy‘ všechny ekonomické výhody pocházející přímo či nepřímo z trestného činu; může se jednat o majetek v jakékoli podobě, který zahrnuje všechny následné reinvestice nebo přeměnu přímých výnosů a všechen ocenitelný užitek;

2) ‚majetkem‘ jakýkoli majetek, hmotné nebo nehmotné povahy, movitý nebo nemovitý, jakož i právní listiny nebo nástroje dokládající právní nárok na takový majetek nebo podíl na něm;

3) ‚nástroji‘ jakýkoli majetek zcela nebo částečně použitý nebo určený k použití libovolným způsobem pro spáchání jednoho nebo více trestných činů;

4) ‚konfiskací' trvalé odnětí majetku nařízené soudem v souvislosti s trestným činem;

[…]

6) ‚trestným činem' trestný čin uvedený v některém z nástrojů uvedených v článku 3."

7 Článek 4 téže směrnice, nadepsaný „Konfiskace", stanoví:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, která umožní úplnou nebo částečnou konfiskaci nástrojů a výnosů nebo majetku v hodnotě odpovídající těmto nástrojům nebo výnosům v návaznosti na pravomocné odsouzení za trestný čin, které může být i výsledkem řízení v nepřítomnosti.

2. Není-li konfiskace na základě odstavce 1 možná, přijmou členské státy alespoň v případech, kdy je tato nemožnost výsledkem nemoci nebo útěku podezřelé či obviněné osoby, nezbytná opatření umožňující konfiskaci nástrojů a výnosů v případech, kdy bylo zahájeno trestní řízení ohledně trestného činu, který může přímo či nepřímo vést k hospodářskému prospěchu, a takové řízení by mohlo vést k odsouzení za trestný čin, pokud by podezřelá nebo obviněná osoba byla schopna účasti v řízení."

8 Článek 5 směrnice 2014/42, nadepsaný „Rozšířená konfiskace", v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření umožňující úplnou nebo částečnou konfiskaci majetku ve vlastnictví osoby odsouzené za trestný čin, který může přímo či nepřímo vést k hospodářskému prospěchu, pokud soud na základě okolností případu včetně konkrétních skutečností a dostupných důkazů, jako například že hodnota tohoto majetku je neúměrná zákonnému příjmu odsouzené osoby, má za to, že daný majetek pochází z trestné činnosti."

9 Článek 6 této směrnice, nadepsaný „Konfiskace majetku třetích osob", v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření umožňující konfiskaci výnosů nebo jiného majetku, jehož hodnota odpovídá výnosům z trestné činnosti, který byl přímo či nepřímo převeden podezřelou nebo obviněnou osobou na třetí osobu, nebo který třetí osoby nabyly od podezřelé či obviněné osoby, alespoň v případech, kdy tyto třetí osoby na základě konkrétních skutečností a okolností, včetně toho, že převod byl proveden nebo k nabytí došlo bezúplatně nebo výměnou za finanční částku výrazně nižší, než je tržní hodnota, věděly nebo měly vědět, že účelem převodu nebo nabytí bylo vyhnout se konfiskaci."

10 Článek 8 odst. 1 a 8 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy přijmou nezbytná opatření k zajištění toho, aby osoby dotčené opatřeními podle této směrnice měly právo na účinnou právní ochranu a na spravedlivý proces, aby mohly hájit svá práva.

[…]

8. V řízení podle článku 5 musí mít dotčená osoba možnost účinně napadnout okolnosti případu včetně konkrétních skutečností a dostupných důkazů, na jejichž základě je dotčený majetek považován za majetek, který byl získán z trestné činnosti."

11 Článek 14 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„[Č]lánek 1 první čtyři odrážky a článek 3 rámcového rozhodnutí [2005/212] se touto směrnicí nahrazují ve vztahu k členským státům, které jsou vázány touto směrnicí […]“

Nařízení (EU) 2018/1805

12 Bod 13 odůvodnění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1805 ze dne 14. listopadu 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci (Úř. věst. 2018, L 303, s. 1) uvádí:

„Toto nařízení by se mělo vztahovat na všechny příkazy k zajištění a na všechny příkazy ke konfiskaci vydané v rámci řízení v trestních věcech. ‚Řízení v trestních věcech‘ je autonomní pojem práva Unie vykládaný Soudním dvorem Evropské unie bez ohledu na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Tento pojem se proto vztahuje na všechny druhy příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci vydaných v návaznosti na řízení ve věci trestného činu, nikoli pouze na příkazy spadající do oblasti působnosti směrnice [2014/42]. Rovněž se vztahuje na jiné druhy příkazů vydaných bez pravomocného odsouzení. […]“

Lotyšské právo

13 Článek 92 první a druhá věta Latvijas Republikas Satversme (Ústava Lotyšské republiky, dále jen „lotyšská ústava“) stanoví:

„Každý se může domáhat svých práv a oprávněných zájmů u nestranného soudu. Každý je považován za nevinného, dokud není v souladu se zákonem prokázána jeho vina.“

14 Článek 124 odst. 6 Kriminālprocesa likums (trestní řád) ze dne 21. dubna 2005 (*Latvijas Vēstnesis*, 2005, č. 74), ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení (dále jen „trestní řád“), uvádí, že v trestních řízeních a v řízeních týkajících se nezákonně nabytého majetku se důkazy o nezákonném původu majetku považují za prokázané, pokud při předložení důkazů existují důvody se domnívat, že majetek má s největší pravděpodobností původ v trestné činnosti, a nikoli zákonný původ.

15 Článek 125 odst. 3 tohoto zákona stanoví, že majetek, který byl předmětem praní peněz, je považován za nezákonně nabytý, pokud osoba zúčastněná na trestním řízení není schopna poskytnout věrohodné vysvětlení ohledně zákonného původu majetku a pokud celková důkazní situace umožňuje osobě odpovědné za vedení daného řízení předpokládat, že tento majetek má pravděpodobně nezákonný původ.

16 Článek 126 odst. 3^1 uvedeného zákona stanoví:

„Pokud osoba zúčastněná na trestním řízení tvrdí, že majetek nelze považovat za nezákonně nabytý, přísluší jí prokázat zákonnost původu majetku. Pokud ve stanovené lhůtě neposkytne spolehlivé informace o zákonnosti původu majetku, bude jí odepřena možnost získat náhradu škody způsobené omezením užívání jejího majetku v rámci trestního řízení.“

17 Článek 626 odst. 1 téhož zákona stanoví:

„V zájmu rychlého vypořádání majetkových otázek, které vyvstaly v přípravné fázi trestního řízení, a v zájmu hospodárnosti řízení může vyšetřovatel se souhlasem státního zástupce pověřeného vedením vyšetřování, anebo státní zástupce vyjmout z trestního spisu materiály týkající se nezákonně nabytého majetku a zahájit stíhání, jsou-li splněny následující podmínky:

1) celková důkazní situace nasvědčuje tomu, že odňatý nebo zabavený majetek byl nabyt nezákonně nebo souvisí s trestným činem;

2) předložení trestní věci soudu v dohledné době (v přiměřené lhůtě) není z objektivních důvodů možné nebo může být spojeno se značnými [a] neodůvodněnými náklady.“

18 Článek 627 odst. 1 až 5 trestního řádu stanoví:

„(1) Za podmínek uvedených v článku 626 tohoto zákona rozhodne osoba odpovědná za vedení řízení o zahájení stíhání pro nezákonné nabytí majetku a o předání informací týkajících se nezákonně nabytého majetku soudu.

(2) Osoba odpovědná za vedení řízení ve svém rozhodnutí uvede:

1) informace o skutečnostech, na základě kterých lze prokázat souvislost mezi majetkem a trestným činem nebo nezákonný původ majetku, jakož i o materiálech, které byly vyňaty ze spisu v trestní věci v průběhu vyšetřování týkajícího se nezákonného nabytí majetku;

2) osoby, které mají vztah k danému majetku;

3) opatření, která navrhuje uložit v souvislosti s nezákonně nabytým majetkem;

4) případnou oběť.

(3) Rozhodnutí a přílohy se předávají rajona (pilsētas) tiesa (okresní soud).

(4) Na materiály ve spisu týkající se nezákonně nabytého majetku se vztahuje důvěrnost vyšetřování a může do nich nahlížet osoba odpovědná za vedení řízení, státní zástupce a soud, který věc projednává. Osoby uvedené v článku 628 tohoto zákona se mohou seznámit s materiály ve spisu se svolením osoby odpovědné za předmětné řízení a v rozsahu určeném touto osobou.

(5) Proti rozhodnutí osoby odpovědné za vedení řízení, jímž se zamítá žádost o přístup k materiálům ve spisu, lze podat žalobu k rajona (pilsētas) tiesa (okresní soud), který rozhoduje ve věcech týkajících se nezákonně nabytého majetku. Soud rozhodne, zda žalobě vyhoví, nebo ji zcela či zčásti zamítne. Proti tomuto rozhodnutí se nelze odvolat. Aby mohl soud rozhodnout, zda přístup k materiálům ve spisu porušuje základní práva jednotlivců či veřejný zájem, nebo zda brání splnění cíle trestního řízení, může si vyžádat trestní spis a nahlédnout do něj.“

19 Článek 628 trestního řádu stanoví:

„Osoba odpovědná za vedení řízení neprodleně předá kopii rozhodnutí uvedeného v článku 627 tohoto zákona podezřelé nebo obviněné osobě a osobě, jejíž majetek byl odňat nebo

zajištěn, pokud je proti těmto osobám vedeno dotyčné trestní řízení, nebo jiné osobě, která má k dotyčnému majetku vlastnické právo […]“

20 Zákonem ze dne 7. října 2021 (*Latvijas Vēstnesis*, 2021, č. 202) byl z článku 628 trestního řádu s účinností od 2. listopadu 2021 vypuštěn výraz „podezřelé nebo obviněné osobě a“.

21 Článek 630 trestního řádu stanoví:

„(1) Při posuzování materiálů týkajících se nezákonně nabytého majetku soud rozhodne:

1) zda byl majetek nabyt nezákonným způsobem nebo souvisí s trestným činem;

2) zda existují informace o vlastníkovi nebo oprávněném držiteli majetku;

3) zda má osoba legitimní právo k majetku;

4) jak naložit s nezákonně nabytým majetkem.

(2) Pokud soud zjistí, že souvislost mezi majetkem a trestným činem nebyla prokázána, nebo že majetek nemá nezákonný původ, rozhodne o ukončení řízení týkajícího se nezákonného nabytí majetku.“

22 Článek 631 trestního řádu v odstavci 1 stanoví, že „[p]roti rozhodnutí soudu lze podat opravný prostředek do 10 dnů k apgabaltiesa (krajský soud)“, a v odstavci 3 stanoví, že „[p]o projednání opravného prostředku může soud zrušit rozhodnutí rajona (pilsētas) tiesa (okresní soud) a přijmout rozhodnutí uvedené v článku 630 tohoto zákona“, přičemž posledně uvedené rozhodnutí „nelze napadnout“.

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-767/22

23 V rámci trestních řízení, která byla v letech 2019 a 2020 zahájena zejména pro praní výnosů z trestné činnosti ve velkém rozsahu, byly zajištěny finanční prostředky, finanční nástroje a nemovitosti ve vlastnictví 1Dream, DS, DL, VS a JG.

24 Tato trestní řízení byla ke dni podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stále ve fázi přípravného řízení.

25 Osoba odpovědná za vedení uvedených trestní řízení zahájila v období od 12. března 2021 do 21. února 2022 řízení o nezákonně nabytém majetku, která se týkala těchto finančních prostředků, finančních nástrojů a nemovitostí. Spisy posledně uvedených řízení předala za tímto účelem příslušným soudům.

26 Pokud jde zejména o finanční prostředky patřící 1Dream, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (trestní senát Krajského soudu v Rize, Lotyšsko) v řízení o opravném prostředku dne 7. října 2021 rozhodl, že byly nabyty nezákonně. Uvedený soud proto rozhodl, že budou zkonfiskovány a převedeny do státního rozpočtu. Řízení týkající se majetku DS, DL, VS a JG byla přerušena.

27 Osoba odpovědná za vedení řízení byla v rámci těchto řízení týkajících se nezákonně nabytého majetku požádána 1Dream, DS, DL, VS a JG o přístup k materiálům ve spisu na základě čl. 627 odst. 4 trestního řádu. Vzhledem k tomu, že tato odpovědná osoba vyhověla jejich žádostem jen částečně, podaly tyto osoby proti jejím rozhodnutím žaloby.

28 Společnost 1Dream, DS, DL, VS a JG, kteří měli za to, že režim stanovený v čl. 627 odst. 4 a 5 trestního řádu je znevýhodňuje oproti osobě odpovědné za vedení řízení, podali proti těmto ustanovením k Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavní soud, Lotyšsko), který je předkládajícím soudem, ústavní stížnosti a tvrdili, že uvedená ustanovení nejsou v souladu s právem na spravedlivý proces, které je zakotveno v čl. 92 první větě lotyšské ústavy ve spojení s rámcovým rozhodnutím 2005/212 a směrnicí 2014/42.

29 Za účelem rozhodnutí o těchto stížnostech si předkládající soud klade na prvním místě otázku, zda jsou rámcové rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42 použitelné na řízení týkající se nezákonně nabytého majetku podle čl. 626 odst. 1 trestního řádu.

30 Uvedený soud v tomto ohledu upřesňuje, že trestné činy stíhané v probíhajících trestních řízeních, která se liší od řízení týkajícího se nezákonně nabytého majetku, patří mezi trestné činy uvedené v čl. 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2005/212 a v článku 3 směrnice 2014/42.

31 Předkládající soud rovněž uvádí, že na rozdíl od věcí, v nichž byly vydány rozsudku ze dne 19. března 2020, „Agro In 2001“ (C-234/18, EU:C:2020:221), a ze dne 28. října 2021, Komisia za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo (C-319/19, EU:C:2021:883), se na řízení týkající se nezákonně nabytého majetku vztahují pravidla trestního řízení.

32 Předkládající soud si dále klade otázku, zda se čl. 4 odst. 2 směrnice 2014/42 vztahuje na konfiskaci majetku v případech, kdy k odsouzení nemůže dojít z jiných důvodů než z důvodu nemoci nebo útěku podezřelé nebo obviněné osoby.

33 Předkládající soud upřesňuje, že účelem řízení týkajícího se nezákonně nabytého majetku je zajistit rychlé, účinné a hospodárné vyřešení otázek týkajících se zákonného původu majetku nebo jeho spojitosti s trestným činem, které vyvstaly v přípravné fázi trestního řízení. Závěr, že majetek byl nabyt nezákonně, učiní soud před tím, než je prokázána existence trestného činu nebo vynesen odsuzující rozsudek. Tento závěr mimoto neodpovídá konstatování jednoho nebo více trestných činů.

34 Řízení týkající se nezákonně nabytého majetku je tedy zahájeno rozhodnutím osoby odpovědné za vedení řízení, kdy se z trestního spisu vyjmou materiály týkající se majetku, který je předmětem řízení týkajícího se nezákonně nabytého majetku, pokud se tato odpovědná osoba domnívá, že soubor důkazů nasvědčuje tomu, že tento majetek byl nabyt nezákonně nebo souvisí s trestním řízením, a že předložení věci soudům v dohledné době nebo v přiměřené lhůtě je z objektivních důvodů nemožné nebo může vést ke značným a neodůvodněným nákladům.

35 Za těchto podmínek se osoba odpovědná za vedení řízení může rozhodnout, že věc předloží soudu, který pak pouze určí, zda byl majetek nabyt nezákonně nebo zda souvisí s trestným činem. Jakmile soud, jemuž byla věc předložena, o této otázce rozhodne, je považována za pravomocně rozhodnutou a není již projednávána v rámci trestního řízení, během něhož bylo řízení týkající se nezákonně nabytého majetku zahájeno.

36 Pokud by rámcové rozhodnutí 2005/212 nebo směrnice 2014/42 měly být považovány za použitelné v projednávaném případě, zamýšlí se předkládající soud na druhém místě nad rozsahem práva osoby, jejíž majetek je předmětem řízení týkajícího se nezákonně nabytého majetku, na přístup ke spisu uvedeného řízení, a případně nad možností zachovat časové účinky ustanovení, která by považoval za neslučitelná s unijním právem.

37 Za těchto podmínek se Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Spadá do působnosti směrnice 2014/42, zejména jejího článku 4, a rámcového rozhodnutí 2005/212, zejména jeho článku 2, vnitrostátní právní úprava, podle níž vnitrostátní soud o konfiskaci nezákonně nabytého majetku rozhoduje v samostatném řízení týkajícím se takového majetku, které je vedeno odděleně od hlavního trestního řízení, předtím než je prokázána existence trestného činu a osoba je uznána vinnou z jeho spáchání, a která rovněž stanoví konfiskaci na základě materiálů vyčleněných z trestního spisu?

2) Je-li odpověď na první otázku kladná, je třeba ustanovení, která upravují přístup ke spisu v řízeních týkajících se nezákonně nabytého majetku, považovat za slučitelná s právem na spravedlivý proces, které je zakotveno v článku 47 Listiny a v čl. 8 odst. 1 směrnice 2014/42?

3) Musí být zásada přednosti unijního práva vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby ústavní soud členského státu, k němuž byla podána ústavní stížnost proti vnitrostátním právním předpisům, jež byly prohlášeny za neslučitelné s unijním právem, rozhodl, že se uplatní zásada právní jistoty a právní účinky těchto právních předpisů zůstávají zachovány po dobu, kdy budou tyto právní předpisy v platnosti?“

Věc C-49/23

38 V rámci trestních řízení, která byla v letech 2012 až 2020 zahájena pro praní výnosů z trestné činnosti ve velkém rozsahu, byly zajištěny nemovitosti ve vlastnictví AZ a finanční prostředky patřící 1Dream, Produktech Engineering, BBP a Polaris Consulting.

39 Tato trestní řízení byla ke dni podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stále ve fázi přípravného řízení.

40 Osoba odpovědná za uvedená trestní řízení zahájila v období od 9. dubna do 8. června 2021 řízení o nezákonně nabytém majetku, která se týkala těchto nemovitostí a finančních prostředků. Spisy posledně uvedených řízení předala za tímto účelem příslušným soudům.

41 Pokud jde o nemovitosti ve vlastnictví AZ a finanční prostředky patřící 1Dream, Produktech Engineering a BBP, měly uvedené soudy za to, že tyto nemovitosti a finanční prostředky nebyly nabyty nezákonně a řízení ukončily. Co se týče finančních prostředků patřících Polaris Consulting, příslušný soud rozhodl, že část z nich byla nabyta nezákonně. Posledně uvedený soud rozhodl o jejich konfiskaci ve prospěch státu a ve vztahu ke zbývajícímu majetku řízení ukončil.

42 Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (trestní senát Krajského soudu v Rize), u něhož byla tato rozhodnutí napadena, v období od 22. července do 19. října 2021 konstatoval, že veškeré nemovitosti a finanční prostředky, o které se jedná v původním řízení, včetně dosud nezkonfiskovaných finančních prostředků společnosti Polaris Consulting, byly nabyty nezákonně. Uvedený majetek byl tedy zkonfiskován a převeden do státního rozpočtu.

43 Vzhledem k tomu, že proti rozhodnutím Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (trestní senát Krajského soudu v Rize) nelze podat opravný prostředek podle čl. 631 odst. 3 trestního řádu, AZ, 1Dream, Produktech Engineering, BBP a Polaris Consulting podali k Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavní soud), který je předkládajícím soudem, ústavní stížnosti a tvrdili, že ustanovení, která takovému opravnému prostředku brání, nejsou v souladu s právem na spravedlivý proces, jak je zakotveno v čl. 92 první větě lotyšské ústavy ve spojení s rámcovým rozhodnutím 2005/212 a směrnicí 2014/42.

44 Za účelem rozhodnutí o těchto stížnostech si předkládající soud klade na prvním místě otázky ohledně použitelnosti rámcového rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42 za stejných podmínek, jaké jsou shrnuty v bodech 29 až 35 tohoto rozsudku.

45 Pokud by toto rámcové rozhodnutí nebo tato směrnice měly být považovány za použitelné v projednávaném případě, má předkládající soud za to, že by bylo třeba na druhém místě určit, zda článek 47 Listiny a čl. 8 odst. 6 uvedené směrnice vyžadují, aby bylo zaručeno právo na opravný prostředek proti příkazu ke konfiskaci, který byl poprvé přijat v odvolacím řízení, a případně se zabývat možností zachovat časové účinky ustanovení, která by považoval za neslučitelná s unijním právem.

46 Za těchto podmínek se Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Spadá do působnosti směrnice 2014/42, zejména jejího článku 4, a rámcového rozhodnutí 2005/212, zejména jeho článku 2, vnitrostátní právní úprava, podle níž vnitrostátní soud o konfiskaci nezákonně nabytého majetku rozhoduje v samostatném řízení týkajícím se takového majetku, které je vedeno odděleně od hlavního trestního řízení, předtím než je prokázána existence trestného činu a osoba je uznána vinnou z jeho spáchání, a která rovněž stanoví konfiskaci na základě materiálů vyčleněných z trestního spisu?

2) Je-li odpověď na první otázku kladná, je třeba ‚příkazem ke konfiskaci' ve smyslu směrnice 2014/42, zejména jejího čl. 8 odst. 6 druhé věty, rozumět nejen soudní rozhodnutí, kterým je majetek prohlášen za nabytý nezákonně a je nařízena jeho konfiskace, ale také soudní rozhodnutí, kterým je ukončeno řízení týkající se nezákonně nabytého majetku?

3) Je-li odpověď na druhou otázku záporná, je právní úprava, která nestanoví, že osoba, která má vztah k majetku, může podat opravný prostředek proti příkazu ke konfiskaci, slučitelná s článkem 47 Listiny a čl. 8 odst. 6 druhou větou směrnice 2014/42?

4) Musí být zásada přednosti unijního práva vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby ústavní soud členského státu, k němuž byla podána ústavní stížnost proti vnitrostátním právním předpisům, jež byly prohlášeny za neslučitelné s unijním právem, rozhodl, že se uplatní zásada právní jistoty a právní účinky těchto právních předpisů zůstávají zachovány až do okamžiku, který ústavní soud ve svém rozsudku určí jako okamžik, kdy napadené ustanovení přestane vyvolávat účinky?“

Věc C-161/23

47 V rámci trestních řízení zahájených pro praní výnosů z trestné činnosti ve velkém rozsahu byly zajištěny finanční prostředky a nemovitosti patřící VL, ZS, Lireva Investments, VI a FORTRESS FINANCE.

48 Tato trestní řízení byla ke dni podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stále ve fázi přípravného řízení.

49 Osoba odpovědná za vedení trestních řízení následně zahájila řízení o nezákonně nabytém majetku, která se týkala těchto finančních prostředků a nemovitostí. Spisy posledně uvedených řízení předala za tímto účelem příslušným soudům.

50 V rámci uvedených řízení poskytli VL, ZS, Lireva Investments, VI a FORTRESS FINANCE buď této odpovědné osobě, nebo soudům, jimž byla věc předložena, informace o zákonnosti původu jejich majetku. Pravomocnými rozhodnutími vydanými ve všech řízeních týkajících se nezákonně nabytého majetku uvedené soudy konstatovaly, že finanční prostředky a nemovitosti, o které jde v původním řízení, byly nabyty nezákonně. Tyto finanční prostředky a nemovitosti byly tedy zkonfiskovány a převedeny do státního rozpočtu.

51 VL, ZS, Lireva Investments, VI a FORTRESS FINANCE, kteří měli za to, že pravidla pro dokazování stanovená v čl. 124 odst. 6, v čl. 125 odst. 3 a v čl. 126 odst. 3^1 trestního řádu nezaručují rovnost zbraní v rámci uvedeného řízení a porušují zásadu presumpce neviny, podali k Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavní soud), který je předkládajícím soudem, ústavní stížnosti proti těmto pravidlům a tvrdili, že nejsou v souladu s právem na spravedlivý proces a presumpcí neviny, jak jsou zakotveny v čl. 92 první a druhé větě lotyšské ústavy ve spojení s rámcovým rozhodnutím 2005/212 a směrnicí 2014/42.

52 Za účelem rozhodnutí o těchto stížnostech si předkládající soud klade na prvním místě otázky ohledně použitelnosti rámcového rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42 za stejných podmínek, jaké jsou shrnuty v bodech 29 až 35 tohoto rozsudku.

53 Pokud by toto rámcové rozhodnutí nebo tato směrnice měly být považovány za použitelné v projednávaném případě, má předkládající soud za to, že by bylo třeba na druhém místě určit, zda jsou pravidla pro dokazování, která se uplatní v řízení týkajícím se nezákonně nabytého majetku, slučitelná s právy zakotvenými v článcích 47 a 48 Listiny a právy stanovenými v čl. 8 odst. 1 této směrnice, a případně se zabývat možností zachovat časové účinky ustanovení, která by považoval za neslučitelná s unijním právem.

54 Za těchto podmínek se Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Ústavní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Spadá do působnosti směrnice 2014/42, zejména jejího článku 4, a rámcového rozhodnutí 2005/212, zejména jeho článku 2, vnitrostátní právní úprava, podle níž vnitrostátní soud o konfiskaci nezákonně nabytého majetku rozhoduje v samostatném řízení týkajícím se takového majetku, které je vedeno odděleně od hlavního trestního řízení, předtím než je prokázána existence trestného činu a osoba je uznána vinnou z jeho spáchání, a která rovněž stanoví konfiskaci na základě materiálů vyčleněných z trestního spisu?

2) Je-li odpověď na první otázku kladná, musí být taková vnitrostátní právní úprava dokazování nezákonného původu majetku v řízeních týkajících se nezákonně nabytého majetku, jako je právní úprava zavedená napadenými ustanoveními, považována za slučitelnou s právem na spravedlivý proces zakotveným v článcích 47 a 48 Listiny a v čl. 8 odst. 1 směrnice 2014/42?

3) Musí být zásada přednosti unijního práva vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby ústavní soud členského státu, k němuž byla podána ústavní stížnost proti vnitrostátním právním předpisům, jež byly prohlášeny za neslučitelné s unijním právem, rozhodl, že se uplatní zásada právní jistoty a právní účinky těchto právních předpisů zůstávají zachovány po dobu, co budou tyto právní předpisy v platnosti?“

55 Vzhledem ke vzájemné souvislosti věcí C-767/22, C-49/23 a C-161/23 je třeba je spojit pro účely rozsudku.

Skutečnosti, které nastaly po podání žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce

56 Po podání projednávaných žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce podal VL k předkládajícímu soudu návrh, aby upřesnil nebo doplnil předběžné otázky položené Soudnímu dvoru, protože trestní řízení, z něhož bylo vyčleněno řízení, které vedlo ke konfiskaci jeho majetku, bylo ukončeno, aniž byl uznán vinným.

57 Rozhodnutím ze dne 30. srpna 2024, doručeným kanceláři Soudního dvora dne 9. září 2024, předkládající soud tento návrh zamítl. Připomněl totiž, že již Soudnímu dvoru sdělil, že řízení týkající se nezákonně nabytého majetku je samostatným řízením a je odlišné od trestního řízení v tom smyslu, že první řízení nezávisí na výsledku druhého řízení. Podle uvedeného rozhodnutí byl tedy Soudní dvůr informován o tom, že řízení týkající se nezákonně nabytého majetku může vést ke konfiskaci, i když trestní řízení může být později zastaveno pro nedostatek důkazů. A konečně předkládající soud v uvedeném rozhodnutí dodal, že okolnosti, které uvedl VL, nepředstavují novou skutečnost.

K návrhům na znovuotevření ústní části řízení

58 Podáním došlým kanceláři Soudního dvora dne 26. srpna 2024 a 4. září 2024 podal JG návrh na znovuotevření ústní části řízení a podáním došlým kanceláři Soudního dvora dne 4. září 2024 podal takový návrh VL.

59 Na podporu těchto návrhů JG a VL uvádí, že stanovisko generálního advokáta se týká skutečností, které nebyly před Soudním dvorem projednány a které mohou mít významný dopad na rozhodnutí Soudního dvora v projednávaných věcech.

60 JG poukazuje na některé skutečnosti uvedené v tomto stanovisku za účelem výkladu čl. 8 odst. 6 druhé věty směrnice 2014/42, které podle jeho názoru nebyly mezi zúčastněnými projednány. JG dále uvádí, že výklad tohoto ustanovení může mít vliv i na výklad směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1260 ze dne 24. dubna 2024 o vymáhání a konfiskaci majetku (Úř. věst. L, 2024/1260). Přijetí této směrnice, k němuž došlo až po konání jednání, přitom podle jeho názoru představuje novou skutečnost.

61 VL uvádí, že trestní řízení, které proti němu bylo zahájeno, bylo ukončeno, aniž byl uznán vinným. Podle VL by se mělo diskutovat o právních důsledcích, které je třeba vyvodit z okolnosti, že trestní řízení vedené proti pachateli trestného činu může být ukončeno, přestože konfiskace majetku již byla nařízena v rámci řízení týkajícího se nezákonně nabytého majetku, které bylo zahájeno v průběhu uvedeného trestního řízení.

62 V tomto ohledu je třeba připomenout, že článek 83 jednacího řádu Soudního dvora stanoví, že Soudní dvůr může kdykoli po vyslechnutí generálního advokáta nařídit znovuotevření ústní části řízení, zejména má-li za to, že věc není dostatečně objasněna, nebo předložil-li některý z účastníků řízení po ukončení této části řízení novou skutečnost, která může mít rozhodující vliv na rozhodnutí Soudního dvora, anebo má-li být věc rozhodnuta na základě argumentu, který nebyl projednán.

63 Je třeba rovněž připomenout, že statut Soudního dvora Evropské unie ani jednací řád neumožňují účastníkům řízení předložit vyjádření v reakci na stanovisko přednesené generálním advokátem (rozsudek ze dne 31. ledna 2023, Puig Gordi a další, C-158/21, EU:C:2023:57, bod 37 a citovaná judikatura).

64 Mimoto podle čl. 252 druhého pododstavce SFEU předkládá generální advokát veřejně, zcela nestranně a nezávisle odůvodněná stanoviska ve věcech, které podle statutu Soudního dvora Evropské unie vyžadují jeho účast. Soudní dvůr není vázán ani tímto stanoviskem, ani důvody, na základě kterých k němu generální advokát dospěl. Nesouhlas účastníka řízení se stanoviskem generálního advokáta tedy nemůže sám o sobě představovat důvod ke znovuotevření ústní části řízení, a to bez ohledu na otázky, kterými se generální advokát ve stanovisku zabýval (rozsudek ze dne 31. ledna 2023, Puig Gordi a další, C-158/21, EU:C:2023:57, bod 38 a citovaná judikatura).

65 V projednávaném případě je třeba uvést, že skutečnosti, kterých se JG dovolává na podporu návrhu na znovuotevření ústní části řízení, nepředstavují argumenty, které nebyly před Soudním dvorem projednány a na jejichž základě musí být projednávané věci rozhodnuty. Zejména je třeba poznamenat, že na společném jednání, které se konalo v těchto věcech a kterého se JG zúčastnil, mohli zúčastnění uvést právní okolnosti, které považovali za relevantní k tomu, aby mohl Soudní dvůr odpovědět na otázky položené předkládajícím soudem, včetně otázky týkající se výkladu čl. 8 odst. 6 druhé věty směrnice 2014/42. Konkrétně bylo toto ustanovení předmětem otázky Soudního dvora, k jejímuž zodpovězení byli tito zúčastnění na tomto jednání vyzváni. Pokud jde dále o argument JG vycházející ze směrnice 2024/1260, je třeba především poznamenat, že tato směrnice není v žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce nijak zmíněna. Mimoto podle jejího článku 33 byla lhůta k provedení uvedené směrnice stanovena na 23. listopadu 2026, takže bude případně na předkládajícím soudu, aby podal k Soudnímu dvoru žádost týkající se specificky téže směrnice a případné relevance jejích ustanovení.

66 Pokud jde o skutečnosti uvedené VL, je třeba mít stejně jako předkládající soud za to, že informace poskytnuté předkládajícím soudem zahrnovaly již od podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci C-161/23 okolnost, že trestní řízení zahájené proti údajným pachatelům trestného činu může pokračovat v průběhu řízení týkajícího se nezákonně nabytého majetku a být ukončeno, aniž je tento pachatel odsouzen, třebaže řízení týkající se tohoto majetku může mezitím vést ke konfiskaci. Z toho plyne, že zúčastnění měli možnost se v tomto ohledu vyjádřit.

67 A konečně má Soudní dvůr za to, že disponuje všemi poznatky nezbytnými pro vydání rozhodnutí.

68 S ohledem na výše uvedené má Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta za to, že není namístě nařizovat znovuotevření ústní části řízení.

K předběžným otázkám

K prvním otázkám ve věcech s C-767/22, C-49/23 a C-161/23

69 Úvodem je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že v rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 267 SFEU přísluší Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudním dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny, a ze všech poznatků předložených vnitrostátním soudem, zejména z odůvodnění předkládacího rozhodnutí, vytěžil ty prvky unijního práva, které je s přihlédnutím k předmětu sporu třeba vyložit [rozsudek ze dne 29. července 2024, CU a ND (Sociální pomoc – Nepřímá diskriminace), C-112/22 a C-223/22, EU:C:2024:636, bod 30 a citovaná judikatura].

70 Z žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce v tomto ohledu vyplývá, že vnitrostátní právní úprava, o kterou se jedná v původním řízení, patří mezi vnitrostátní pravidla trestního řízení a pro případ, kdy jsou proti osobě zahájena trestní stíhání pro trestný čin, avšak předložení věci soudu by v dohledné době nebylo z objektivních důvodů možné nebo by vedlo ke značným a neodůvodněným nákladům, stanoví možnost zahájit stíhání pro nezákonné nabytí majetku, které může vést ke konfiskaci majetku. Podle téže právní úpravy může konfiskaci majetku nařídit příslušný soud, pokud se ukáže, že tento majetek byl nabyt nezákonně nebo souvisí s trestným činem. Avšak cílem uvedeného řízení není konstatování trestného činu, pro který byla tato trestní stíhání zahájena, a uvedené řízení je nezávislé na konstatování tohoto trestného činu ze strany soudu, který danou trestní věc projednává.

71 S ohledem na výše uvedené je tedy třeba mít za to, že podstatou prvních otázek, které předkládající soud položil ve věcech C-767/22, C-49/23 a C-161/23 a které je třeba zkoumat společně, je, zda rámcové rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42 musí být vykládány v tom smyslu, že do působnosti těchto aktů spadá vnitrostátní právní úprava, která stanoví, že během trestního řízení, jehož cílem je ověřit, zda osoba spáchala trestný čin, je možné na základě skutečností uvedených v trestním spisu zahájit řízení o konfiskaci nezákonně nabytého majetku v případě, kdy předmětem tohoto řízení o konfiskaci není konstatování takového trestného činu, a to i když žádný důvod související s nemocí nebo útěkem této osoby nebrání tomu, aby se dostavila k soudu.

72 V tomto ohledu je třeba připomenout, že rámcové rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42, která podle jejího čl. 14 odst. 1 částečně nahradila ustanovení tohoto rámcového rozhodnutí, jsou akty přijatými v oblasti soudní spolupráce v trestních věcech (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. března 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, body 52 a 53, a rozsudek ze dne 28. října 2021, Komisia za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, body 32 a 33).

73 Tyto akty ukládají členským státům povinnost zavést minimální společná pravidla pro konfiskaci nástrojů a výnosů v souvislosti s trestnými činy zejména za účelem usnadnění vzájemného uznávání soudních příkazů ke konfiskaci přijatých v rámci trestních řízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. března 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, bod 56, a rozsudek ze dne 28. října 2021, Komisia za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, bod 36).

74 Za tímto účelem čl. 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2005/212 a články 4 až 6 směrnice 2014/42 ukládají členským státům, aby upravily takovou konfiskaci pro určité případy (obdobně viz rozsudek ze dne 21. října 2021, Okražna prokuratura – Varna, C-845/19 a C-863/19, EU:C:2021:864, bod 48).

75 Je třeba uvést, že tyto případy – jak upřesňuje znění ustanovení uvedených v předchozím bodě tohoto rozsudku – předpokládají existenci souvislosti mezi konfiskací a trestným činem. V tomto ohledu je pojem „konfiskace“ definován v čl. 2 bodě 4 této směrnice jako „trvalé odnětí majetku nařízené soudem v souvislosti s trestným činem“.

76 Rámcové rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42 se tedy uplatní pouze v uvedených případech. Takové vymezení působnosti této směrnice je ostatně potvrzeno bodem 13 odůvodnění nařízení 2018/1805, z něhož vyplývá, že na rozdíl od tohoto nařízení nemají příkazy spadající do oblasti působnosti směrnice 2014/42 zahrnovat všechny příkazy ke konfiskaci vydané v návaznosti na řízení ve věci trestného činu.

77 V této souvislosti je třeba zaprvé připomenout, že směrnice 2014/42 podle čl. 1 odst. 1 ve spojení s body 5 a 22 jejího odůvodnění stanoví minimální pravidla mimo jiné pro konfiskaci majetku v trestních věcech.

78 Zadruhé Soudní dvůr rozhodl, že pod minimální pravidla stanovená v rámcovém rozhodnutí 2005/212 a ve směrnici 2014/42 nespadá vnitrostátní právní úprava týkající se konfiskace nástrojů a výnosů pocházejících z protiprávní činnosti, kterou nařídí soud členského státu v rámci řízení nebo v návaznosti na řízení, které se netýká konstatování, že byl spáchán jeden nebo více trestných činů (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. března 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, body 57 a 62; rozsudek ze dne 28. října 2021, Komisia za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, body 37, 39 a 41, a rozsudek ze dne 9. března 2023, Otdel „Mitničesko razsledvane i razuznavane“, C-752/21, EU:C:2023:179, bod 40).

79 Do působnosti těchto textů zejména nespadá vnitrostátní řízení, které sice bylo zahájeno na základě informace, že je dotčená osoba obviněna ze spáchání určitých trestných činů, ale jeho cílem je výhradně zjistit, zda byl majetek nabyt nezákonně, a je vedeno nezávisle na případném trestním řízení zahájeném proti údajnému pachateli trestných činů, jakož i na výsledku takového řízení, zejména na případném odsouzení tohoto pachatele (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. března 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, EU:C:2020:221, bod 60, a rozsudek ze dne 28. října 2021, Komisia za protivodejstvie na korupcijata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imuštestvo, C-319/19, EU:C:2021:883, bod 38).

80 Z výše uvedeného vyplývá, že nelze mít za to, že se rámcové rozhodnutí 2005/212 nebo směrnice 2014/42 vztahují na řízení, které je sice upraveno vnitrostátními pravidly trestního řízení, ale jeho cílem je výhradně určit, zda byl majetek nabyt nezákonně, a to na základě materiálů ze spisu vytěžených z řízení týkajícího se konstatování jednoho nebo více trestných činů uvedených v těchto aktech, aniž je soud, u něhož probíhá řízení o konfiskaci, oprávněn v rámci uvedeného řízení konstatovat existenci takového trestného činu a aniž je toto konstatování učiněno v průběhu řízení týkajícího se konstatování jednoho nebo více trestných činů.

81 Ačkoli okolnost, že je řízení o konfiskaci upraveno vnitrostátními pravidly trestního řízení, může představovat indicii o existenci nezbytné souvislosti mezi řízením o konfiskaci a konstatováním trestného činu, není sama o sobě rozhodující pro učinění závěru, že takové řízení o konfiskaci spadá do působnosti rámcového rozhodnutí 2005/212 nebo směrnice 2014/42.

82 Dále je třeba uvést, že čl. 4 odst. 2 této směrnice nezpochybňuje vyloučení řízení o konfiskaci, jehož cílem je výhradně určit, zda byl majetek nabyt nezákonně, aniž je soud, jemuž byla věc předložena, oprávněn konstatovat existenci trestného činu a aniž došlo k předchozímu konstatování takového trestného činu, z působnosti rámcového rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42.

83 V tomto ohledu toto ustanovení stanoví, že není-li konfiskace na základě čl. 4 odst. 1 směrnice 2014/42 možná, přijmou členské státy alespoň v případech, kdy je tato nemožnost výsledkem nemoci nebo útěku podezřelé či obviněné osoby, nezbytná opatření umožňující konfiskaci nástrojů a výnosů v případech, kdy bylo zahájeno trestní řízení ohledně trestného činu, který může přímo či nepřímo vést k hospodářskému prospěchu, a takové řízení by mohlo vést k odsouzení za trestný čin, pokud by podezřelá nebo obviněná osoba byla schopna účasti v řízení.

84 Jak uvedl generální advokát v bodě 27 svého stanoviska, situace, kdy čl. 4 odst. 2 směrnice 2014/42 ukládá členským státům povinnost přijmout opatření, která umožní konfiskaci, jsou vymezeny v protikladu k situacím stanoveným v čl. 4 odst. 1 této směrnice.

85 Posledně uvedené ustanovení se totiž týká konfiskace nástrojů a výnosů ve vlastnictví podezřelé nebo obviněné osoby nebo majetku v hodnotě odpovídající těmto nástrojům nebo výnosům, které jsou použity k trestnému činu, za který byla podezřelá nebo obviněná osoba pravomocně odsouzena, nebo z něj plynou [v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. října 2021, Okražna prokuratura – Varna, C-845/19 a C-863/19, EU:C:2021:864, bod 55, a rozsudek ze dne 12. května 2022, RR a JG (Zajištění majetku třetích osob), C-505/20, EU:C:2022:376, bod 50].

86 Naproti tomu se čl. 4 odst. 2 směrnice 2014/42 týká, jak vyplývá z bodu 15 jejího odůvodnění, případu, kdy takové odsouzení není možné z důvodu, že se podezřelá nebo obviněná osoba za určitých okolností nedostavila k soudu, přinejmenším v případě nemoci nebo útěku této podezřelé či obviněné osoby, ale kdy bylo zahájeno trestní řízení ohledně trestného činu, který může přímo či nepřímo vést k hospodářskému prospěchu, a takové řízení by mohlo vést k odsouzení za trestný čin, pokud by uvedená podezřelá nebo obviněná osoba byla schopna účasti v řízení.

87 Z toho plyne, že konfiskace podle čl. 4 odst. 2 směrnice 2014/42, která se vztahuje na „nástroje“ i „výnosy“ ve smyslu čl. 2 bodů 1 a 3 této směrnice, vyžaduje, aby mohla být skutková podstata trestného činu posouzena soudem, který nařídil konfiskaci, a to i bez ohledu na to, zda bude pachatel tohoto trestného činu odsouzen.

88 Článek 4 odst. 2 směrnice 2014/42 se tudíž nevztahuje na takové řízení, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, které umožňuje rychle nařídit konfiskaci, ale jehož předmětem není konstatování existence trestného činu.

89 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázky ve věcech C-767/22, C-49/23 a C-161/23 odpovědět, že rámcové rozhodnutí 2005/212 a směrnice 2014/42 musí být vykládány v tom smyslu, že do působnosti těchto právních aktů nespadá vnitrostátní právní úprava, která stanoví, že během trestního řízení, jehož cílem je ověřit, zda osoba spáchala trestný čin, je možné na

základě skutečností uvedených v trestním spisu zahájit řízení o konfiskaci nezákonně nabytého majetku v případě, kdy se toto řízení o konfiskaci netýká konstatování takového trestného činu, a to i když žádný důvod související s nemocí nebo útěkem této osoby nebrání tomu, aby se dostavila k soudu.

Ke druhé a třetí otázce ve věcech C-767/22, C-49/23 a C-161/23 a ke čtvrté otázce ve věci C-49/23

90 Vzhledem k odpovědi na první otázky ve věcech C-767/22, C-49/23 a C-161/23 není namístě odpovídat na ostatní otázky v těchto věcech, které byly Soudnímu dvoru položeny pro případ kladné odpovědi na tyto první otázky, aniž je tím dotčeno zjištění předkládajícího soudu týkající se případné použitelnosti směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. 2012, L 142, s. 1) nebo směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (Úř. věst. 2016, L 65, s. 1), na původní řízení.

K nákladům řízení

91 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Věci C-767/22, C-49/23 a C-161/23 se spojují pro účely rozsudku.**

2) **Rámcové rozhodnutí Rady 2005/212/SVV ze dne 24. února 2005 o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii**

musí být vykládány v tom smyslu, že

do působnosti těchto právních aktů nespadá vnitrostátní právní úprava, která stanoví, že během trestního řízení, jehož cílem je ověřit, zda osoba spáchala trestný čin, je možné na základě skutečností uvedených v trestním spisu zahájit řízení o konfiskaci nezákonně nabytého majetku v případě, kdy se toto řízení o konfiskaci netýká konstatování takového trestného činu, a to i když žádný důvod související s nemocí nebo útěkem této osoby nebrání tomu, aby se dostavila k soudu.

Podpisy